

22.10.2021

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**22 Ekim 2021
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

22 Ekim 2021 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Karayolları Genel Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği
- Gaziantep Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliği
- Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 17/3/2021 Tarihli ve 2017/29735 Başvuru Numaralı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 17/6/2021 Tarihli ve 2015/15266 Başvuru Numaralı Kararı

TMO, 235 bin tonluk arpa ihalesi açtı

Toprak Mahsulleri Ofisi'nin 235 bin tonluk arpa ithalatı ihalesi açtığı belirtildi.

Türkiye'nin hububatta ithalat çalışmaları sürüyor.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), 26 Ekim'de tamamlanmak üzere 235 bin tonluk arpa ithalatı ihalesi açtı.

İhalede teslimatların 1-20 Aralık tarihlerinde yapılmasının öngörüldüğü kaydedildi.

Buna göre, 235 bin tonluk teslimatın 25 biner tonunun İskenderun, İzmir, Derince, Mersin, Bandırma, Tekirdağ ve Samsun limanlarından yapılması, 10 bin tonun ise Trabzon'dan gerçekleştirilmesi planlanıyor.

TMO, ekim ayında 310 bin tonluk daha arpa ithalatı gerçekleştirdiğini duyurmuştu.

TMO, 300 bin ton ekmeklik buğday için teklif aldı

Toprak Mahsulleri Ofisi, yaklaşık 300 bin ton ekmeklik buğday ithalatı için teklif topladı.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) yaklaşık 300,000 ton ekmeklik buğday ithalatı için açtığı ihalenin ilk turunda teklifleri aldı.

Ticaret kaynakları, en düşük teklifin navlun dahil ancak sigorta maliyetleri hariç (c&f) ton başına 338.68 dolar olduğunu tahmin edildiğini söylediler.

En düşük teklifin yaklaşık 25,000 ton için Promaks tarafından verildiği ifade edildi.

Kaynaklar, TMO'nun henüz nihai alım kararı vermediğini söylediler. TMO ihalelerde genelde birkaç tur pazarlık sonunda fiyatı düşürmeye çalışıyor.

Bu teklifi 345.50 dolar, 356.50 dolar ve 359.40 dolarlık teklifler takip etti.

Teslimatın 10-31 Aralık tarihleri arasında yapılması isteniyor.

Fırıncılardan ekmeğe zam talebi

İstanbul Fırıncılar Odası'ndan ekmeğe zam talebi geldi

İstanbul Fırıncılar Odası, ekmeğin 2.5 lira olması için başvuruda bulundu. İstanbul Valiliği ve İstanbul Ticaret Odası talebi değerlendirirken kararı beklemeyen fırınlar zam yapmaya başladı.

İstanbul Fırıncılar Odası Yönetim Kurulu, ekim ayı olağan toplantısını gerçekleştirdi. Kurulda artış gösteren un fiyatları, enerji maliyetleri ele alındı. Diğer yandan 230 gram ekmeğin 2.5 lira olması da talep edildi. Zam talebi için tekrar başvuru yapıldı. Zam süreci şu an değerlendirme aşamasında ama bir çok ilçede ekmeğin 2.5 liraya satılmaya başlandı. Fırıncılar ekmeğe zam değil gramaj artışı yaptıklarını söylese de, aradaki farkı anlayamayan vatandaş bu karara itiraz etti. Fırınlarda ekmeğin fiyatı ve gramajı arttı ancak ayar tutmadı. Bazı fırınlar gramajı 230 grama, bazıları ise 270 grama çıkarttı. Ancak vatandaş ne 30 gramlık ne de 70 gramlık farkı satın aldığı ekmeklerde anlayamadı.

Bazı ilçelerde ekmeğin 2.5 liraya satılmaya başlandı. Fırıncılar ekmeğe zam değil gramaj artışı yaptıklarını söylese de aradaki farkı anlayamayan vatandaş tepki gösterdi. Fırıncı Yılmaz Özdemir, "Aslında 2.5 lira bile kurtarmıyor. 140 liraya aldığımız un şu an kaç para belli değil" dedi. Fırıncı İdris Şişman da "Şu an ekmeğin 2,5 lira" diye konuştu.

"BİZE FIRSATÇI DİYORLAR AMA MECBURUZ"

Beşiktaş'ta fırın işleten İbrahim Can, "Un fiyatları çok yüksek olduğu için biz mecburiyetten zam yapıyoruz. Maliyetlerimiz düşük olursa biz neden durup dururken zam yapalım. Biz, zam yapmayı istemiyoruz ama un fiyatları yüksek olduğundan biz mecbur zam yapıyoruz. Bize fırsatçı diyorlar ama fırsatçılık yaptığımız bir durum yok. Unun torbası 200 liranın üzerinde. Bu maliyetlere nasıl kurtaracağız" dedi.

"2.5 LİRA BİLE DÜŞÜK BİR FİYAT"

Fatih'te başka bir fırıncı ise 2.5 liranın bile düşük bir fiyat olduğunu belirtti. Fırıncı Yılmaz Özdemir, "Aslında 2.5 bile kurtarmıyor. 140 liraya aldığımız un şu an kaç para belli değil" diye konuştu.

"BAŞKAN 2,5 LİRA DEDİ"

Sarıyer'de bir fırında da ekmek 2.5 lira. Fırıncı İdris Şişman, "Şu an ekmek 2.5 lira. Başkan 2.5 lira dediği zaman 2.5 liradan satıyoruz" dedi. İstanbul Fırıncılar Odası'nın zam kararının beklenmesi gerektiğini savunan Nevzat Aydın, "İstanbul Fırıncılar odasının kararını beklemeden yapılan zam var. Halkın yapacağı bir şey yok mecburen almak zorunda. Zaten şimdiye kadar aldığımız ekmeğin gramajını tartmıyoruz. Ara sıra ben soruyorum gramajını ama sormakla iş olmuyor" şeklinde konuştu. DHA

FATF Türkiye'yi gri listeye aldı

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) bünyesindeki Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Genel Direktörü Dr. Marcus Pleyer, kuruluşun Türkiye raporunun işaret ettiği bulgular ışığında, Türkiye'nin gri listeye alındığını duyurdu.

Pleyer FATF'ın, 2019 yılındaki raporunda yapılan uyarılar konusunda tüm alanlarda ilerleme kaydetmesine rağmen, **bankacılık, altın ve değerli metaller, ve emlak** gibi ciddi konularda **kara para aklama** konusundaki tedbirlerini artırması gerektiğini söyledi.

G7 ülkeleri tarafından **1989 yılında kurulan Paris merkezli FATF**, 200'den fazla ülkede insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, terör saldırıları ve kitle imha silahlarının finansmanı dahil bir dizi ciddi suçla mücadele için politikalar üretiyor ve standartlar belirliyor.

FATF'in tanımına göre, gri listeye alınan ülkeler artırılmış bir izlemeye tabi oluyor. FATF, gri listeye alınan ülkelerin stratejik eksikliklerini belirlenen zamanda giderme taahhütünde bulunduğunu belirtiyor.

IMF'nin Mayıs ayında yaptığı bir araştırmada, FATF gri listesine dahil olmanın bir ülkenin sermaye girişleri üzerinde **'büyük ve önemli derecede olumsuz bir etkiye'** sahip olduğunu ortaya koymuştu.

2019'da uyarmıştı

FATF, 2019 yılında yayımladığı 238 sayfalık Türkiye raporunda, Türkiye'nin, gelecek yıllarda para aklama ve terörizm finansmanı ile mücadelede ilerleme

sağlamazsa "Pakistan, Moğolistan ve Yemen gibi gri listeye ekleneceği" uyarısında bulunmuştu.

Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) ise raporu, "haksız, gerçeklerden uzak ve kabul edilemez" olarak tanımlamış ve konuyu FATF yönetimine ve G20'yeiletmişti.

Mali Eylem Görev Gücü (FAFT) nedir?

Financial Action Task Force (FATF), OECD bünyesinde faaliyetlerini yürüten bir kurum ve bağımsız bir statüye sahip.

Hükümetler arası organizasyon olan Mali Eylem Görev Gücü (FAFT), Kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele ediyor.

FATF, bu standartlarla uyumlu yasal ve kurumsal tedbirlerin alınması ve bu tedbirlerin operasyonel açıdan etkili bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek amacıyla 1989 yılında kuruldu.

FATF'nin gri listesinde Arnavutluk, Bahamalar, Babardos, Kamboçya, Gana, İzlanda, Jamaika, Moğolistan, Myanmar, Pakistan, Nikaragua, Panama, Suriye, Uganda, Yemen ve Zimbabve gibi ülkeler bulunuyor.

Hazine ve Maliye Bakanlığı: Ülkemizin hak etmediği bu listeden en kısa sürede çıkması sağlanacaktır

Hazine ve Maliye Bakanlığı, Türkiye'nin kara parada aldığı tedbirlerin yetersiz olduğu gerekçesiyle Gri Listeye alınmasına yönelik bir açıklama yaparak, Türkiye'nin hak etmediği bu listeden kısa sürede çıkmasının sağlanacağı bildirildi.

Açıklamada, Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force – FATF) suç gelirlerinin aklanması, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılımının finansmanı ile mücadele alanında uluslararası standartları koyan ve ülkelerin bu standartlara uyum durumlarını değerlendiren bir kuruluş olduğu kaydedildi.

Türkiye'nin 39 üyesi bulunan FATF'nin 1991'den bu yana üyesi olup, uluslararası standartlara uyumlu olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde gerekli adımları attığına dikkat çekilen açıklamada, "Ülkemiz, FATF tarafından hazırlanan rapor dikkate alınarak 27 Aralık 2020 tarihinde "Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesine ilişkin kanunu çıkarmıştır. Böylece 2019 FATF Raporunda dile getirilen 4 hususta (Terörizmin Finansmanı ve Kitle İmha Silahları alanında hedeflenen finansal yaptırımlar, iç kontrol ve iştirakler ile yaptırımlar) önemli bir gelişme sağlamıştır" denildi.

Pandemi sürecindeki tam kapanma tedbirlerine rağmen, Türkiye'nin FATF standartlarına uyum için kayda değer bir gelişme gerçekleştirdiği vurgulanırken, mevzuat açısından üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirdiği belirtildi.

Açıklamanın son bölümünde Türkiye'nin bu konuda yaptıkları şöyle sıralandı:

“Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi mal varlığı dondurma kararlarını 24 saatten kısa bir sürede uygulamaya koymuş, iç dondurma mekanizması tesis etmiş yükümlü gruplarına risk bazlı denetim uygulamış , yükümlülüklerle uyum rehberleri hazırlamış, tüzelkişiler için risk analiz çalışmasını tamamlamış, gerçek faydalanıcılık sicilini kurmuş, MASAK'ı yeniden yapılandırmış, kara para aklama ve terörizmin finansmanı suçu için ihtisas mahkemeleri kurmuş, UYAP'taki adli istatistik modülünü daha etkin hale getirmiş ve suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanında etkinliğin artırılmasına ilişkin Ulusal Strateji Belgesi'ni yürürlüğe almıştır”

Atılan bu adımların FATF değerlendirme sürecinde ilgili kurumlar tarafından bütün açıklığıyla ortaya konulmasına rağmen, FATF tarafından yeterliği görülmediğine dikkat çekilen açıklamada, “Yapılan uyumluluk çalışmalarına rağmen ülkemizin gri listeye alınması hak edilmeyen bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Bundan sonraki süreçte, FATF ve ilgili tüm kurumlarla işbirliği içerisinde gerekli adımlar atılmaya devam edilecek ve ülkemizin hak etmediği bu listeden en kısa sürede çıkması sağlanacaktır” denildi.

Tüketicide 12 yıldaki en büyük 'güven' kaybı

Tüketici güven endeksi, ekimde 76,8 ile 12 yılın en düşük seviyesine geriledi.

Tüketici güveni, ekim ayında bir önceki aya göre yüzde 3,6 gerileyerek 76,8 seviyesine geriledi. Böylece, Şubat 2009'dan bu yana endekste en düşük seviye kaydedildi. Endeks 2008 küresel krizinin etkilerinin hala hissedildiği Şubat 2009'da 76.2 değerini almıştı. Endeks bu yıl ise nisan ve mayıs aylarında düşüşe geçmiş haziran ayında belirgin yükselmiş, temmuz ve ağustos ayında gerilemiş ve eylülde yükselmişti.

Hanenin maddi durumu beklentisi geriledi

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası işbirliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan veriler yayınlandı. Geçen 12 aylık döneme göre mevcut dönemde hanenin maddi durumu endeksi Eylül ayında 62,6 iken, Ekim ayında yüzde 3 oranında azalarak 60,7'e düştü. Gelecek 12 aylık döneme ilişkin hanenin maddi durum beklentisi endeksi Eylül ayında 79,0 iken, Ekim ayında yüzde 4,4 oranında azalarak 75,6 oldu.

Genel ekonomik durum beklentisinde 5,1 puan düştü

Gelecek 12 aylık döneme ilişkin genel ekonomik durum beklentisi endeksi Eylül ayında 79,3 iken, Ekim ayında yüzde 6,4 oranında azalarak 74,2 oldu. Geçen 12 aylık döneme göre gelecek 12 aylık dönemde dayanıklı tüketim mallarına harcama yapma düşüncesi endeksi Eylül ayında 97,7 iken, Ekim ayında yüzde 1,1 oranında azalarak 96,6 oldu.

Kooperatifler Kanun Teklifi

TBMM'de yasalaştı

Kooperatiflere düzenleme getiren kanun teklifi TBMM'de kabul edilerek yasalaştı

Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 13 Ekim'de Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi Ve Teknoloji Komisyonu'nda görüşülüp aşağıdaki şekliyle aynen kabul edilmiştir.

"MADDE 10 - 1163 sayılı Kanunun 69 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıda ki şekilde değiştirilmiştir.

"111- Dış Denetim:

MADDE 69 - Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşları dış denetime tabidir. Dış denetim finansal tabloların denetimidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da dış denetimin kapsamı içindedir.

Dış denetim genel kurulca alınan karar doğrultusunda;

a) Kamu Gözetimi: Muhasebe ve De netim Standart ları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler,

b) 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali

Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları,

c) İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen, bağlı olunan merkez birlikleri veya merkez birliği kurulamamışsa bağlı olunan birlikler, tarafından yapılabilir.

İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri 13/1/20 11 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tâbidir.

Dış denetim yapacak denetçiler ile denetim yetkisi verilen birlik ve merkez birliğinin denetimle görevlendirilen personeli, görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar.

Dış denetim ve bu denetimi yapacak denetçiler hakkında da 65 inci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uygulanır.

Bu madde ve 65 inci madde kapsamında ya ılacak denetime ilişkin usul ve esaslar, denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmaları, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması ile üst kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin hususlar ilgili Bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığıınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir."

Muhalefetten Merkez Bankası'nın faiz kararına tepki

Merkez Bankası'nın faiz kararının ardından TL'deki değer kaybına muhalefet partilerinden tepki geldi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), politika faizini 2 puan düşürerek yüzde 16'ya indirdi.

Karar sonrası Dolar/TL rekor kırarak 9,48'i aştı. İlk kez Euro/TL kuru 11'i, Sterlin/TL kuru 13'ü aştı.

Kararın ardından muhalefet partileri sosyal medyadan tepki gösterdi.

Muhalefet temsilcilerinin tepkileri şöyle:

İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener: "Ciddiyetsiz bir iktidarın, atadığı liyakatsiz bir bürokrat aracılığıyla verdiği, rasyonellikten uzak bir kararın sonucunda olan yine hane halkımıza, esnafımıza ve KOBİ'lerimize oldu. Bu aziz millet bunu hak etmiyor. Çok yazık..."

CHP Sözcüsü Faik Öztrak: Enflasyon artıyor. TL benzerleri içinde en çok değer kaybeden para birimi. Yine benzerler içinde en yüksek CDS bizde. Buna rağmen TCMB ardı ardına faiz indiriyor. Ortada güven veren bir program yok. Bu, talimatla faiz indirildiği izlenimini artırıyor. Döviz kurunu şaha kaldırıyor."

CHP Genel Başkan Yardımcısı Oğuz Kaan Salıcı: "Merkez Bankası Türkiye için değil, Erdoğan için karar almaya devam ediyor! Türk Lirası'na göz göre göre değer

kaybettiriliyor. Sanayici, ticaret erbabı bu ortamda nasıl önünü görecek? Vatandaş bu zam yükünü nasıl kaldıracak?"

CHP Genel Başkan Yardımcısı Veli Ağbaba: "Olacak iş değil!.. Çin'de asgari ücret: 387 dolar Türkiye'de asgari ücret 299 dolar. Faiz kararından sonra dolar 10 TL'ye gidiyor. -Saray ve şürekâsı hariç- herkesin alım gücü düştükçe düşüyor. Bu gidişatın sonu uçurum Tek çare #HemenSeçim"

CHP Grup Başkanvekili Engin Özkoç: "Erdoğan ve çevresi doları depoladı, Merkez Bankası'na faizi düşürterek kendi paralarına para katıyor, olan vatandaşa oluyor. Bu iktidar Türk Lirası'na düşman!"

İYİ Parti Mali İşler Başkanı Ümit Dikbayır: "TCMB Başkanı yine zengini sevindirdi garip gurebayı ağılattı... Allah size akıl fikir ve vicdan versin. Bu iktidardan hep en kötüsünü beklersiniz ama devamlı olarak daha kötüsünü yapmayı başarırlar."

Demokrasi ve Atılım (DEVA) Partisi Genel Başkanı Ali Babacan: "Talimatla 200 puan indi. Tekrar ediyorum: Talimatla."

DEVA Partisi Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Yeneroğlu: "Euro 11, Dolar 9,45 Bu iktidardan hep en kötüsünü beklersiniz ama devamlı olarak daha kötüsünü yapmayı başarırlar."

CHP Genel Başkan Başdanışmanı Erdoğan Toprak: "MB, milletin ve ülkenin geleceğini bir kenara atıp, Saray'ın emriyle #faiz'i 'den 'ya düşürerek, ekonomik İNTİHARI seçti! Akıl-bilim-ekonomi dışı bu kararla Milli Paramız TL'nin değeri-itibarı sıfırlandı! Uçurumdan ve felaketten çıkışın çaresi bu iktidardan kurtulmaktır."

CHP Genel Başkan Başdanışmanı Tuncay Özkan: "AKP'nin ülkemizde yarattığı büyük enkazı unutturmayacağız. 15 Euro olarak açıklanan Çanakkale Köprüsü'nün geçiş ücreti açılmadan artmaya devam ediyor. Faiz indirimi öncesi 152 TL olan köprünün geçiş ücreti kurdaki dalgalanmanın ardından 165 TL oldu."

Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu'ndan Kavala tepkisi

Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu'ndan, 10 büyükelçinin tutuklu Osman Kavala'ya ilişkin açıklamaları konusunda, "Hangi saik ve sebeple olursa olsun, ülkemizde bağımsız ve tarafsız mahkemelerde görülmekte olan davalara dış müdahale çabalarını şiddetle reddediyoruz." değerlendirmesi yapıldı.

Kurulun sosyal medya hesabından paylaşılan açıklamada, 10 ülkenin büyükelçisinin Türkiye'de yargı süreci devam eden Kavala ile ilgili açıklamasına tepki gösterildi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsız bir devlet olarak egemenlik yetkilerini demokratik meşruiyete dayanan anayasal organları marifetiyle anayasa ve kanunlara uygun şekilde yerine getirdiğine işaret edilen açıklamada, temel erkler arasında yer alan yargı yetkisinin de bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanıldığı vurgulandı.

Açıklamada şunlar kaydedildi:

"Bilinmelidir ki güçlü ve bağımsız bir ülke olan Türkiye egemenlik yetkisinin bir fonksiyonu olan yargının millilik özelliğini zaafa uğratacak ve ulusal yargı yetkisinin kısmen ya da tamamen ülke dışı mercilere devredecek girişimleri asla kabul etmez ve hiçbir zaman da etmeyecektir.

Ayrıca hatırlatmak isteriz ki diplomatların bulundukları ülkenin yargısal süreçlerine ve yasalarına saygı gösterme zorunlulukları hem uluslararası hukukun bir gereği hem de dış misyonların uyması gereken tartışılmaz bir diplomatik kuraldır. Diplomatik bağımsızlık ve ayrıcalıklar Türkiye'nin bağımsızlığına ve egemenlik haklarına karşı müdahalelerin aracı olamaz.

Sonuç olarak hangi saik ve sebeple olursa olsun, ülkemizde bağımsız ve tarafsız mahkemelerde görülmekte olan davalara dış müdahale çabalarını şiddetle reddediyoruz."

İrfan Donat

Gübre krizi, gıda arz ve fiyatlarındaki riski körüklüyor

Tarım ve gıda sektöründe sular durulmuyor.

Ham maddeden lojistiğe kadar yaşanan tüm fiyat artışları önce **üretici fiyatlarını** vuruyor ardından da **tüketici fiyatlarına** yansıyor.

Şimdi diyeceksiniz ki başka sektörler açısından tablo çok mu farklı?

Haklısınız, şu an neredeyse her sektör, işin **üretim safhasından lojistiğine** kadar **öngörülemez ve kırılgan** bir süreçten geçiyor.

Ama biz bugün konuya ağırlıklı olarak **gübre sektörü** tarafından bakacağız.

Gübre piyasası bu yıl, Avrupa ve Çin'de aşırı hava koşulları, fabrikaların kapanması ya da üretimi kısıması, yaptırımlar, talepteki dalgalanma ve artan enerji maliyetleri nedeniyle sert bir darbe aldı ve almaya devam ediyor.

Fiyatlar, küresel finansal krizden bu yana en yüksek seviyelere çıktı.

Dünyanın dört bir yanında tarım ve gıda piyasasında arz güvenliği ve fiyat istikrarı adına gübre sektörüne yönelik farklı adımlar atılıp, önlemler açıklanıyor.

İsterseniz son bir haftada öne çıkan gelişmelere hep birlikte bir göz atalım.

RUSYA

Dünyanın önde gelen doğal gaz ihracatçısı konumundaki Rusya da enflasyondan nasibini alıyor.

Rus hükümeti, enflasyonla mücadele kapsamında gübre üreticilerinin de aralarında olduğu birçok sektörü kapsayacak şekilde doğal gaz fiyatını sabitleme kararı aldı. Bunun karşılığında da **Rusya Gübre Üreticileri Birliği**, Temmuz-Aralık döneminde **gübre fiyatlarını sabitledi**. Böylesine kırılğan bir süreçte atılan bu adım, **Rus çiftçisine** önümüzdeki sezon açısından önemli bir **rekabet avantajı** sağlayacak.

Bu tedbirlere rağmen, Rusya'da şeker pancarı yetiştiricilerinin artan üretim maliyetleri nedeniyle girdilerde kesintilere gidebileceği belirtiliyor.

HİNDİSTAN

Dünyanın önde gelen **fosfat bazlı gübre ithalatçılarından Hindistan**, küresel fiyatlardaki yükselişe karşı **çiftçilerini korumak ve yeni sezonda üretimin devamlılığını sağlamak** adına ek bir sübvansiyon paketi açıkladı.

Çiftçiler için DAP gübresine yönelik **758 milyon dolarlık ek sübvansiyon** hükümet tarafından onaylandı. Bu da **Hintli çiftçilere sağlanan sübvansiyonlarda yüzde 140'lık bir artış** anlamına geliyor. Ülkede, diğer gübre çeşitlerini kapsayacak şekilde **sübvansiyonların daha da artırılabilceği** yönünde çalışmalar yapıldığı öğrenildi. Hükümete yakın kaynaklar, 3,8 milyar dolarlık ek bir sübvansiyon paketi üzerinde çalışıldığını kaydediyor.

ÇİN

Çin Gümrük Genel İdaresi (CGAC), 15 Ekim itibariyle **gübre ihracatını denetim altına aldığını** duyurdu.

CGAC, ihracatı denetime tabi olacak **29 çeşit gübre ürününü** listeledi. 29 çeşit gübre arasında ÜRE, DAP, MAP, NPK, NP/NPS, MOP, SOP, amonyum klorür ve amonyum nitrat gübreleri yer alıyor. Çin'in 2020'de yaklaşık 8,7 milyon ton ihracatını gerçekleştirdiği **amonyum sülfat** ise listede yer almıyor.

Çin üre vadeli işlemleri, gübre ihracatına fiili bir yasak olarak görülen gübre ve ilgili malzemeleri sevk etmek için denetim sertifikaları gerektiren bir gümrük duyurusunun ardından rekor seviyelerden iki haftanın en düşük seviyesine geriledi.

FRANSA

Hızla yükselen gübre fiyatlarının tedirgin ettiği bir başka ülke ise Fransa...

Ülkede, gübre fiyatlarındaki aşırı yükselişle birlikte **Fransız çiftçilerin ekim planlarında riskli değişimlere gidebileceği** kaygısı hâkim.

Zira kışlık buğday ve arpa tohumları, başta doğal gaz olmak üzere hammadde fiyatlarındaki aşırı yükseliş sonucu Avrupa'daki çok sayıda **azotlu gübre üreten fabrikanın üretimi kısıtıldığı ya da durdurduğu** bir sürecin gölgesinde toprakla buluşuyor.

Hem arzdaki endişeler, hem de fiyatlardaki seyir çiftçinin gübreye erişimini kısıtlayabilir. Bu da mahsullerde verim ve kalite kayıplarına yönelik riskleri artırıyor.

Bloomberg'e konuşan **Fransız Buğday Yetiştiricileri Derneği** (APGB) Genel Sekreteri Philippe Heusele, "Yalnızca fiyat değil, gelecek bahar için yeterli azotlu gübre arzı olup olmayacağı konusunda da birçok soru işaretimiz var" diyor ve ekliyor: "Soru şu ki, kıştan önce öngörülenin yüzde 100'ünü ekelim mi ekmeyelim mi?"

Fransa Tahıl Konseyi Başkanı Benoit Pietrement ise Fransa'nın gübre tedarikinde zorluklarla karşılaşabileceğini belirterek, "Fiyatı ne olursa olsun, önümüzdeki bahar **azot bazlı gübrelere erişimimizin olacağının garantisi yok**. Yumuşak ve durum buğdayı, arpa ve mısır için azotlu gübreler yoksa mahsul de yok" uyarısında bulunuyor.

Çiftçi temsilcileri, **üreticilerin ekim ve rotasyon planlarını değiştirmelerinin** beklendiğini dile getiriyor.

APGB, Avrupa Komisyonuna bazı **gübre ithalatındaki anti-damping vergilerini sona erdirme** çağrısında bulunuyor.

Azotlu gübrelerin temel girdisi niteliğindeki **amonyak fiyatlarının 13 yılın zirvesini görmesi**, tarımsal girdilerdeki enflasyonun temel tetikleyicileri arasında gösteriliyor.

Fransa'da bazı çiftçilerin, gelecek sezon mısır ekimlerini sınırlayarak, ayçiçeği, arpa gibi daha az azotlu gübre gerektiren mahsuller veya bezelye gibi protein mahsulleri tercih edebileceği vurgulanıyor.

İNGİLTERE

Benzer bir durum İngiltere'de de söz konusu...

İngiltere'de **sebze, tahıl ve patates yetiştiren çiftçilerin** bir kısmının bahar ekimlerini büyük olasılıkla azotlu gübre gerektirmeyen **bezelye ve fasulyeye kaydıracağı** öngörülüyor.

Hali hazırda **bitki bazlı vegan burgerlere artan tüketici talebi** de söz konusu eğilimi destekleyen bir başka faktör olarak gösteriliyor.

Bazı İngiliz çiftçiler ise ihtiyaç duydukları gübrelerin büyük çoğunluğunu erken alım ile ellerinde tuttuklarını ancak daha az gübre kullanımına yardımcı olacak teknolojiye yatırım yapmayı düşündüklerini söylüyor. Bir kısmı ise kanalizasyona dayalı alternatif gübreleme yöntemlerini düşündüklerini ifade ediyor.

Çoğu gübre çeşidinin ilkbahara kadar uygulanmayacak olması ise fiyatların – düşük bir ihtimal de olsa - gerileme beklentisindeki piyasa açısından iyimser senaryo olarak kenarda tutuluyor.

Öte yandan **Paris buğday vadeli işlemlerinde son 8 yılın zirvesinin görülmesi** ise ilkbahara yönelik iyimser senaryoların gerçekleşme olasılığının düşük olduğunun bir kanıtı olarak gösteriliyor.

17 üreticiyi ve sekiz ulusal birliğini temsil eden **Fertilizers Europe**, azotlu gübreler için ham madde olarak kullanılan doğal gazın genellikle üretim maliyetlerinin yüzde 80'ini oluşturduğunu söylerken, yükselen doğal gaz fiyatları karşısında **Avrupa'daki gübre fabrikalarının geçici olarak kapatılmasının kalıcı hale gelebileceği** uyarısında bulunuyor.

BREZİLYA

Gübre konusunda benzer bir risk şimdilerde Brezilya'nın da gündeminde.

Artan gübre fiyatları, Brezilyalı çiftçileri de gübre kullanımından vazgeçmeye zorluyor. Bu durum, dünyanın iki numaralı mısır tedarikçisinin üretimini tehdit ederken, daha fazla gıda enflasyonu riskini de artırıyor.

Kuzey Amerika'da da gübre fiyatları rekor seviyeleri gördü ve çiftçilerin girdi maliyetlerini artırdı. Enflasyon üzerinde baskı yaratan gübre fiyatları ile birlikte gıda fiyatlarının daha da yükseleceği endişesi hakim.

TÜRKİYE

Hatırlanacağı üzere **Resmi Gazete'nin 12 Ekim 2021 tarihli sayısında** Ticaret Bakanlığı'nın kararına göre, **gübre çeşitlerinin ihracı kayda bağlı ürünler listesine** eklendi. Ancak sektör temsilcileri, söz konusu hamlenin fiyatlardaki sert yükselişleri durdurmak ya da geriletmek konusunda çok fonksiyonel olmayacağı görüşünde.

Adana Çiftçiler Birliği Başkanı Mutlu Doğru, “Çiftçilerimizin gübre ve tohumluk tedarikine başladığı şu günlerde dünya ile paralel olarak **hammadde ve lojistik imkanlarındaki zorluklar** nedeniyle fiyatların aşırı artmasının ardından şimdi de gübre tedarikinde sıkıntılar başladı. Ticaret Bakanlığı’nın gübre ihracatını kayıt altına alarak **kısıtlama önlemi** alması doğru bir adım olmasına rağmen **tek başına yetersiz** olacaktır. Vakit bu kadar daralmışken hiç olmazsa yaklaşan buğday ve arpa ekilişi için yeterli miktarda **gübre ithalatı** Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılarak makul fiyatlarda hasat vadeli olarak çiftçimize acilen dağıtılmalıdır. Yem maliyetlerini düşürmek için arpa ve mısır ithalatı yaparak daha düşük fiyata piyasada satan Toprak Mahsulleri Ofisi’nin yaptığı gibi piyasalara gübre ithalatı yapılarak müdahale edilmeli ve çiftçi gübresiz bırakılmamalı” dedi.

Tarım sektörü paydaşları, çiftçilere sağlanan **gübre desteklemelerinin kimyevi gübre fiyatlarındaki artışa paralel şekilde yeniden revize edilmesi** gerektiğini savunuyor.

Özetle, mesele küresel manada her geçen gün büyüyor.

Dolayısıyla bu tarımsal risk sadece Türkiye değil pek çok ülke açısından küresel enerji maliyetlerindeki artışın gıda enflasyonuna nasıl etki edeceğinin somut bir göstergesi olarak karşımızda duruyor.

Yeni sezonda çiftçinin yüksek maliyetli üretimden kazançlı çıkıp çıkmayacağı, mahsulden elde edeceği gelire bağlı olacak. Eğer mahsul fiyatlarındaki artış devam ederse yüksek maliyetlere rağmen çiftçi para kazanabilir ama bu da tüketici tarafında daha yüksek bir enflasyonla yüzleşmemiz anlamına geliyor. Bu durumu, çiftçi sübvansiyonlarıyla dengelemeye çalışan ülkeler de var. Dolayısıyla mevcut tabloda denklemin neresinde bakarsanız bakın mutlaka kaybeden bir kesim olacak.

Ancak kesin bir şey daha var ki tüm dünyada çiftçilerin hem kuraklık hem de yüksek girdi maliyeti etkisiyle üretim deseninde değişikliklere gideceği gerçeği...

Süreç, gıda arz güvenliği açısından oldukça kritik.

Umarız Türkiye, bu konuda zaman kaybetmeden daha proaktif bir politika izleyerek tarımsal üretimin devamlılığını koruyacak adımlar atar ve önlemleri hayata geçirir.

Aksi takdirde, mevcut kaosun faturası üreticisiden tüketicisine kadar her kesime çok daha pahalıya mal olur.

Hayırlı işler Merkez Bankası hayırlı işler!

Alaattin AKTAŞ

22 Ekim 2021 Cuma

✓ **Merkez Bankası politika faizi için önce manşet enflasyonu gözeticeğini söyledi, vazgeçti. Çekirdek enflasyonu dikkate alacağını belirtti, bu kez ondan da vazgeçti ve çekirdek enflasyondan düşük bir faiz belirledi.**

✓ **Yüzde 16 ile yıllık enflasyon tahmininin bile altına düşürülen faizle birlikte söylenen padişah fermanını andırıyor: "Biz böyle belirledik, uygulana!"**

Yazı yazmak benim için zor değildir. Konuyu bulmuşsam, içeriği kafamda oluşturmuşsam bilgisayarın başına geçtim mi en fazla bir saatte yazıyı tamamlar bitiririm.

Ama istisnaları oluyor. Örneğin dün... Konu belli, içerik belli ve çok önemli; ama yazıya bir türlü giriş yapamıyorum. Yapamıyorum çünkü olan bitene bir türlü anlam veremiyorum, alınan kararı hiçbir yere oturtamıyorum.

Mantık arıyorum; mutlaka vardır diye düşünüyorum ama bulamıyorum.

Ekonomiye katkı arıyorum; ne beklendiğini biliyorum ama ilk anda olanları görüyorum; bu kararı verenler benim gördüğümü görmemiş, tahmin etmemiş olabilir mi diye kafa yormadan duramıyorum.

"Mutlaka görüyorlardır, mutlaka biliyorlardır; ama niye böyle yapıyorlardır" diye fena halde meraklanıp kendi kendime sorular soruyorum. Olmuyor, yanıt bulamıyorum.

En iyisi muhataba sormak!

Merkez Bankası politika faizini tahminleri adeta çöpe atarak iki puan indirdiği dünkü Para Politikası Kurulu toplantısından sonra yine tuttu uzun bir açıklama yaptı. Böyle laf kalabalığına gerek yok! Merkez Bankası'ndan şu soruların yanıtını alsak yeter:

Manşetten çekirdeğe; ya şimdi?

Politika faizini belirlerken aylarca manşet enflasyon asyona bakacağız dediniz; sonra manşet enflasyon faiz indirimine elvermez olunca karar değiştirip çekirdek enflasyonu dikkate alacağız görüşüyle ortaya çıktınız. Bu bir anlamda ilk falsoydu. Şimdi çekirdeği de çöpe attınız. Merkez Bankası olarak bundan sonra hangi sözünüze, hangi verinize güveneceğiz, bunun ölçüsü ne olacak?

“Böyle uygun görülmüştür, uygulana!

“Orta vadeli programa göre 2021 enflasyonu yüzde 16.2 bekleniyor. Bu düzey hayal ötesi ya, diyelim gerçekleşecek. Sizin faizinin şimdi yüzde 16 ve “Yıl sonuna kadar faiz indirimi için sınırlı bir alan kaldı” diyorsunuz. Yani indirim devam edecek ama daha yavaş. Manşeti geçtik, çekirdeği geçtik, tahmini geçtik... Sahi siz faizi neye bakarak belirliyorsunuz? Yoksa “Biz böyle uygun gördük, uygulana” biçiminde padişah fermanı benzeri yaklaşım mı sergiliyorsunuz?

TL’nin değerini kim koruyacak?

Türk parasının sahibi bir anlamda Merkez Bankası olduğuna ve bu paranın değerini ve itibarını koruma görev ve sorumluluğu da sizde bulunduğuna göre dün aldığınız faiz indirme kararından sonra TL’deki hızlı değer kaybı karşısında ne düşünüyorsunuz?

Enerji faturası büyümeyecek mi?

Tüm dünyada emtia fiyatları artarken, özellikle enerji fiyatlarında ve bu çerçevede ham petrolde rekorlar kırılırken, ithalat maliyetlerini zirveye taşıyacak şekilde TL’nin değerini düşürmenin ekonomik mantığını nasıl izah ediyorsunuz?

Enflasyonla mücadele düşüncesi hala var mı?

Akaryakıtta ÖTV kullanılarak ilk dokuz ay mümkün olduğunca düşük tutulan zamların ÖTV marjının bitmesiyle yeniden gündeme gelmesi her maliyet artışının pompa fiyatlarına yansması sonucunu doğurmaya başladı. Kısmen akaryakıt zamsız geçen dokuz ayda bile enflasyonla baş edememişken, şimdi ne yapacak da enflasyonla mücadele edebileceksiniz? Eğer hala enflasyonla mücadele gibi bir politikanız varsa...

CHP heyetinin ziyaretine tepki mi?

Dile getirdiğiniz “Çekirdek enflasyonu esas alacağız” sözünüze güvenen kesimler, çekirdek enflasyonun yüzde 17 olduğunu gözeterek dünkü toplantıdan faiz indirimi çıksa bile bunun en fazla bir puan olacağını ifade ediyordu. Faize “normal bir yaklaşımla” hiç dokunulmaması gerektiğini savunanlar da vardı. Oysa iki puanlık bir

indirim yapıldı. Acaba indirimin tüm tahminlerden yüksek gelmesinde CHP heyetinin Merkez Bankası'nı ziyaretine tepki de rol oynamış mıdır? Örneğin bir puan indirim düşünülüyordu da, sırf bu ziyarete tepki ve "İşimize karışmayın" mesajı vermek için mi indirim iki puana çıkarılmıştır?

Fiyat istikrarından ne anlamak gerekir? Merkez Bankası'nın web sayfasında değişmeyen bir ifade vardır: "Merkez Bankası'nın temel amacı fiyat istikrarını sağlamaktır." Siz bu "istikrar" kavramından fiyatların hangi düzeyde olursa olsun fazla dalgalanmadan seyretmesini mi anlıyorsunuz?

İthalat fiyatlarındaki artış nasıl geçici olacak?

PPK açıklamasında enflasyonun son dönemde gözlenen yükselişte ithalat fiyatlarındaki artışların da etkili olduğu belirtiliyor ancak bu etkilerin arızeli unsurlardan kaynaklandığı ifade ediliyor. Şu durumda ithalat fiyatlarındaki yükselişi arızeli, yani geçici bulduğunuza göre kurun aşağı gideceği, bir başka ifadeyle Türk parasının değerleneceği gibi bir öngörünüz var. Faiz getirisi azalan bir ulusal paranın, diğer paralar karşısında değer kazanmasının iktisat bilimi yönüyle açıklamasını nasıl yapıyorsunuz?

Türkiye'nin sorunu faiz değil, enflasyondur

Şeref OĞUZ

22 Ekim 2021 Cuma

Merkez Bankası, beklenti 50 baz puan iken politika faizini 200 baz puan indirdi, adına “önden yüklemeli indirim” diyerek... Şimdi %19,58’lik enflasyonla, %16 faizimiz oldu. Çekirdek? O da %16,98. Kredi Risk Puanı CDS? 460’a fırladı. Peki ya dolar? 9,50 TL’yi test etti, Euro da 11 lirayı aşiverdi...

MERKEZ, ENFLASYONU SALDI

Faiz kararın, eğer bir para rotasıyla alınmışsa, inerken de çıkarken de liranı değerli kılabilirsin. Kuzeyden güneye rüzgâr esen bir denizde, güneyden kuzeye dahi gidebilir rotası olan ve dümenine hâkim bir kaptan... Rüzgâra karşı gitmeye orsa denir ve rotası olana her rüzgâr yardım eder. Rotası olmayana da hiçbir rüzgârdan fayda gelmez... Çıpalamak; geminin dalgalara, akıntılara kapılarak yer değiştirmesini çıpa aracılığıyla önlemektir. Merkez Bankası enflasyon beklentilerini çıpalayabilirdi. Yapmadı.

FAİZ İNMIŞ NEYİME / ZAM DAMLAR YÜREĞİME...

Türkiye'nin sorunu faiz değil, enflasyondur. Dolar ise enflasyonun dümenine oturttuğumuz gayri resmi paramız... Onu dümenden indirmezsek enflasyonun varacağı limanlarda bol sıfırlı yüzdeler görebileceğiz. Kayıp yıllar 90'larda bu hatayı yaptık ve 2001 krizini var ettik, iktidarı değiştirdik.

İKİ SORU İKİ CEVAP

Merkez Bankası neden bu adımı attı?

Bu siyasi bir tercih... Enflasyonu düşürmek yerine büyümeye odaklandı. Ana Muhalefet Lideri Kılıçdaroğlu'nun başkanı ziyaretinde bürokrata ayar verme beyanı ardından Saray, “yarım puanlık indirim” 2 puana çıkartarak “seni değil beni dinlerler” mesajını da vermiş oldu.

Bundan sonra kurlar ve enflasyon için nelerden bahsedebiliriz?

Dolar kurunda çift haneli rakamlar rotaya girecektir. Enflasyon, hiperenflasyona doğru yol alacaktır.

not

FAİZLE DOLARI DOLDURUŞA GETİRDİK

Duymak istemeyen bir kulak kadar sağır hiçbir şey olamaz. Görmek istemeyen bir zihin kadar da kör olunamaz... Eğer “bana büyüme lazım, gerisi hikâye” dersen, dolarlayıp beslediğin enflasyon; gelir büyümeni elinden alır ve ardında ekonomik yıkım, açlık, işsizlik, sosyal krizler ile seni de oyun dışı bırakır.

Şimdi soru şudur; kuru yükselt, faizi düşür, rekabetçi kur diyerek ihracatı pompala, cari açığı düşür. Enflasyon da kusur kalsın... Bunu düşünebilirsin de doğuracağı sonuçları kestiremeyebilirsin.

Abdulkadir Selvi

Siyasi cinayetler soruşturması ne durumda?

22 Ekim 2021

Kılıçdaroğlu'nun siyasi cinayetlerle ilgili iddiasını galiba kendisi haricinde herkes ciddiye aldı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma açtı, Cumhurbaşkanı Erdoğan suç duyurusunda bulundu. AK Parti kurmayları sert tepki gösterdi.

Kaos ortamları siyasi cinayetler üzerinden başlatıldığı, darbe süreçlerinin başlama vuruşu siyasi cinayetlerin üzerinden verildiği için bu süreçte **Kılıçdaroğlu'nun** tanıklığı önemliydi. İYİ Partili **Koray Aydın** savcılığı bilgilendirdi ama **Kılıçdaroğlu** iddiasının arkasında durmadı. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvurup önce Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın ifadesinin alınmasını talep etti. Anayasa'nın 105. maddesinde cumhurbaşkanının nasıl ifade vereceği yer alıyor. Parlamenter sistemde cumhurbaşkanı, vatana ihanet suçu haricinde yargılanamıyordu. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilince, bu madde değiştirildi, icrai sorumluluğu da olduğu için cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu genişletildi. Ancak bunun bir mekanizması var. 301 milletvekilinin imzasıyla soruşturma talep edebiliyorsunuz. 360 milletvekilinin oyuyla soruşturma açılmasına karar veriliyor, 400 milletvekilinin oyuyla Yüce Divan'a sevk edilebiliyor.

Bu durumda cumhurbaşkanı nasıl ifade verecek? **Kılıçdaroğlu** bu düzenlemeyi benden daha iyi biliyor.

ERDOĞAN'IN TEPKİSİ

Cumhurbaşkanı **Erdoğan** da Afrika dönüşü gazetecilere yaptığı açıklamada, "**Her şeyden önce ana muhalefetin başındaki zatın bu açıklamaları tamamen deli saçması. Ya siyaseti öğrenecek ya siyaseti öğrenecek. Bunun başka çıkışı yok. Siyasi cinayet dediğin zaman senin yapman gereken bir şey var. Nedir o? İspat edeceksin. Böyle bir ispat söz konusu değil. Adeta bir deli bir kuyuya bir taş attı, 40 akıllı çıkaramadı. Bu da böyle. Bunu neye göre söylüyorsun? Çünkü**

hukuktaki kaide çok açık net ortada: ‘Müddei iddiasını ispatla yükümlüdür.’ Senin bunu ispat etmen lazım. İspat etmediğin sürece sana yapışıp kalır” dedi.

SORUŞTURMAYI TIKADI

Kılıçdaroğlu ifade vermeye yanaşmadığı gibi soruşturmanın derinleşmesini engellemeyi amaçladığı gözleniyor. Ama savcılığın güvenlik ve istihbarat birimleri nezdinde gereken araştırmayı yaptığı anlaşılıyor. Oysa **Kılıçdaroğlu**’nda kendisine gelen bir istihbarat varsa ya da bir takım kuşkular taşıyorsa vereceği bilgiler ışığında savcılık emniyeti, Jandarma’yı ve MİT’i harekete geçirebilir. Bu ülkede ara rejimlere giden yollar siyasi suikastler üzerinden döşendi. Kaos ortamları siyasi cinayetler üzerinden tertip edildi.

NE OLACAK?

Kılıçdaroğlu’nun sistemi kilitlemesi hukuki soruna dönüştü. **Kılıçdaroğlu**’nun başvurusu üzerine Cumhurbaşkanı **Erdoğan**’ın avukatları savcılığa başvurma gereği duyarlar mı? Ya da Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, **Kılıçdaroğlu**’nun talebinin reddine karar verip ifadesinin alınması için bir çağrı çıkarır mı? Bekleyip göreceğiz.

MERAL AKŞENER’İN CHP’Yİ ZİYARETİ SIRASINDA İLGİNÇ DİYALOGLAR YAŞANIYOR

AKŞENER, iyileştirilmiş parlamenter sistemle ilgili önerilerini daha önce diğer partilere de götürdüklerini söylüyor. **Akşener**, “**Onlarla da görüştük**” diyor. **Temel Karamollaoğlu** ve **Gültekin Uysal**’la, **Fatih Erbakan**’la, **Ali Babacan**’la ve **Ahmet Davutoğlu** ile yaptığı görüşüğünü anlatıyor. “**Sistem önerimizi size de bizzat getirmek istedim**” diyor.

MİLLET İTTİFAKI’NA KATILACAKLAR MI?

Bu sırada CHP heyetinden, “**Onlar ne diyor, onların düşüncesi ne? Millet İttifakı’na katılacaklar mı?**” sorusu geliyor. **Akşener**, “**Sistemle ilgili önerimizi ilettik. Onların sistemle ilgili düşüncelerini aldık. Parlamenter sisteme dönüş konusunda bizimle benzer düşünceler taşıyorlar**” diyor. CHP heyetinin onlar da Millet İttifakı’na dahil olacak mı sorusuna yanıt aradığının farkında. “**Bu aşamada Millet İttifakı’na katılıp katılmayacaklarını sormam söz konusu olmadı**” yanıtını veriyor.

CHP, **Erdoğan** karşıtı bir cephe oluşturmayı arzu ediyor. Altı partinin temsilcilerinin yeni sistem üzerindeki çalışmalarını uzattıkça uzatmaya çalışıyor. Şu ana kadar 4 toplantı yaptılar. Aralık ayında nihai metnin hazırlanması bekleniyor. Bu ekip parlamenter sisteme göre bir Anayasa hazırlamıyor. Yol haritasını oluşturuyor. Bu heyetin yarım saatte yapacağı işi aylara yayıyorlar, böylece hem gündemde kalıyorlar hem de muhalefeti bir arada tutma taktiğini izliyorlar. CHP, Millet İttifakı’nın tabanını

genişletmek için acele ediyor. Ama İYİ Parti ise henüz ittifak konusunun konuşulmasının erken olduğu kanaatinde.

TAKTİK SAVAŞI

Millet İttifakı'nda her partinin, her liderin ayrı ayrı taktiği var.

Babacan ile **Davutoğlu** parti tabanlarını genişletmeye çalışıyorlar. **Davutoğlu**'nun Millet İttifakı'na girme konusunda verilmiş bir kararı yok. Cumhuriyet İttifakı'nda olmayacak ama üçüncü bir ittifakın kurulması için çaba gösterebilir.

KILIÇDAROĞLU'NUN STRATEJİSİ

Kılıçdaroğlu ise cumhurbaşkanlığı hedefine kilitlenmiş durumda. O nedenle iktidara karşı sertleştikçe sertleşiyor. Artık tehdit ve hakaret dilini kullanıyor. CHP liderinin bu tarzı muhafazakâr seçmeni tedirgin ederken, Millet İttifakı'nın ortağı İYİ Parti tarafından da dikkatle izleniyor. İYİ Parti'nin de **Kılıçdaroğlu**'nun cumhurbaşkanı adaylığını kabul ettirmek için sertlik stratejisi izlediği düşünülüyor.

AKŞENER FAKTÖRÜ

Peki **Kılıçdaroğlu** bu yöntemle sonuç alır mı? şu ana kadar ilerleme sağladı. **Mansur Yavaş** ve **Ekrem İmamoğlu**'nu geriletti. **Akşener**'in cumhurbaşkanı adayı olmadığını açıklamasını sağladı. Ama bu Millet İttifakı'nın ortak adayı olacağı anlamına gelmiyor.

Maç 90 dakika ve bu maç **Akşener** bitti demeden bitmez.

'ALİS HARİKALAR DİYARINDA'

MİLLET İttifakı'nın parlamenter sisteme dönüş önerisinin önünde çok ciddi belirsizlikler var. 2023 seçimlerine giderken muhalefetin önündeki en önemli engel bu olacak.

Parlamenter sisteme dönebilmek için Millet İttifakı'nın 2023 seçimlerinde hem cumhurbaşkanlığı seçimini kazanması hem de Anayasa'yı değiştirebilmek için en az 360 milletvekili çıkarması gerekiyor.

HEP EVET Mİ OLACAK?

1) 360 milletvekili çıkarabilmek için oyların yüzde 62'sini almaları gerekecek. Referandumsuz bir Anayasa değişikliği hedefliyorlarsa 400 milletvekili çıkarmaları gerekecek. Onun için de oyların yüzde 69'unu almaları zorunlu.

2) 2023 seçimlerini kazanıp 360 milletvekili çıkardılar diyelim. O zaman da 2 yıl içinde Anayasa'yı değiştirip referanduma gidecekler.

Referandumda halkın evet demesi gerekecek.

3) Referandumda da kabul edildi diyelim. O zaman yeni sisteme göre aynı yıl içinde yeniden seçimlere gitmeleri gerekecek. 2 yıl içinde bu üçüncü seçim olacak.

Eğer geçici bir madde koymadırlarsa yeni Meclis önce cumhurbaşkanını seçecek, sonra hükümet kurulacak.

4) Meral Akşener'in başbakan olması için seçimlerden birinci parti olarak çıkması gerekecek.

Hesap bu. Muhalefet ne isterse halk hep evet diyecek. Ya bunlardan biri gerçekleşmezse ne olacak? Bu seçimlerden birinde muhalefetin istediğinin tersi çıkarsa ne yapacaklar? Muhalefetin bu hesabı dikkate almasında ve halkın beklentilerine uygun olarak daha gerçekçi hedeflere yönelmelerinde fayda var. Yoksa bu '**Alis Harikalar Diyarında**' masalı gibi bir durum olur.

Esfender KORKMAZ

Merkez Bankası pimi çekti

22 Ekim 2021 Cuma

Merkez Bankası Para Kurulu gösterge faizini 18'den 16'ya indirdi. Anında dolar kuru 9,45 lira oldu. Türkiye ülke risk primini gösteren beş yıllık tahvillerin iflas primi 443 baz puan oldu ve artıyor.

Bundan sonra ekonomik istikrarın daha çok bozulması kaçınılmaz oldu. Çıkış yolu kapandı.

Ekonomik istikrar, üretim-tüketim, arz-talep, yatırım-tasarruf, mal ve hizmet fiyatları ile finansal piyasalar, sektörler arası denge, ücret ve verimlilik gibi birçok alanda makro dengeleri ifade eder.

Hiçbir ekonomide bu dengeleri tamamıyla kuramazsınız ve fakat aşırı bozuk olursa kriz kaçınılmaz olur. Söz gelimi ilk bakışta **"dolar kurunu 20 liraya çıkarırsak, ithalat azalır, ihracat artar ve dış açık kalmaz"** diyebiliriz. Ama ithalatın yüzde 13'i yatırım malı, yüzde 77'si ara malı ve yüzde 10'u da tüketim malından oluşur. 20 liralık dolar kuru tüketim malı ithalatını azaltır. Ara malı ve yatırım malı ithalatını da azaltır ve fakat bu defa ortada ekonomi kalmaz. Çünkü üretimde ithal girdi oranı yüksektir. İthal edemezseniz üretim de yapamazsınız, ihracat da yapamazsınız. Bu ortamda girdi fiyatları da bu kadar artarsa sonunda hiper enflasyon oluşur.

Sabit kur politikasının uygulandığı yıllarda, krizle birlikte devalüasyon da yapıldı. Ertesi yıl kriz biterdi. Ama o yıllarda üretim bu oranda ithal girdiye bağımlı değildi. Kaldı ki bugün zaten TL değeri yüzde 42 oranında daha düşüktür. Ama sonuç giderek kötüleşiyor.

Yalnızca Çin'e karşı verdiğimiz yılda 18 milyar dolar açığa engel olsak, zaten açık kalmaz. **Ama Çin'den ithalat yapanlar kimdir ve bunlara karşı çıkmak neden zordur?**

Dahası, yalnız faizle oynamanın ve kur artışlarının doğrudan makro dengeleri daha çok bozduğunu ve halkın refahını düşürdüğünü yaşayarak görüyoruz. Bu defa insanın aklına ikinci bir soru takılıyor... **"Siyasi iktidarın hedefi nedir ve neden bir istikrar programı yapmıyor?"**

Ekim ayı Tüketici Güven Endeksi, tüketicinin güveninin dibe vurduğunu ve ne kadar zor durumda olduğunu gösteriyor.

Tüketici geçen 12 aya göre, maddi durumunun bozulduğunu ve genel ekonomik durumu da kötü gördüğünü söylüyor. (Aşağıdaki tablo.)

TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ

	2019	2020	2021
TÜKETİCİ GÜVEN ENDEKSİ	78,5	81,9	76,8
HANENİN MADDİ DURUMU	69,0	78,5	60,7
GENEL EKONOMİK DURUM	61,4	66,3	49,7

Kaynak: TÜİK

Tüketicinin olumsuz beklentilerinin, ekonomik dengeleri daha çok bozacağını biliyoruz.

Melike Bildirici-Ümit Bozoklu'nun "*çoklu denge bağlamında beklentinin, belirsizliğin ve inancın ekonomi üzerindeki etkisini* " ölçmek için yaptıkları (Beklentilerin Ekonomi Üzerindeki Etkisi: -2019) ekonometrik çalışmada;

"İktisadi birimlerin temellere dayanmayan beklentilerindeki iyimserlik ve kötümserlik dalgalanması ile akabinde ekonomide meydana gelen dalgalanmalar arasındaki ilişki olduğu ampirik olarak da ortaya çıkmış; ve "Kendini gerçekleştiren karamsarlığın 1994, 2000-2001 ve 2008-2009 resesyonlarında önemli bir rol oynadığı anlaşılmıştır." Deniliyor.

Hükümetin faiz inadı ve tüketicinin olumsuz beklentisi birleşince varacağımız sonuç;

***Enflasyon daha da artacak. (Verilere müdahale olmazsa.)**

***Halk yoksullaşacak.**

***Döviz borcu olanlar, bankalar zora girecek.**

***Türkiye'nin dış borçlarında temerrüde düşme riski artmaya devam edecek.**

Bu şartlarda bir üçüncü soru ortaya çıkıyor; **"Bu gerçeklere ve yaşananlara rağmen iktidar neden eksi faizde ısrar ediyor ve kur artışını körüklüyor?"**

İbrahim Kahveci

Sudan ucuz...

Dün Merkez Bankası faizleri 200 baz puan indirdi. Dolar kuru ise derhal 9,50 sınırına geldi. Eylül ayı ortalama dolar kuru 8,54 seviyesindeyken MB'nin hesapladığı TÜFE'ye göre Reel Efektif Kur (yani TL'nin değer endeksi) 63,09 seviyesinde oluştu. Haziran ayında ise ortalama dolar kuru 8,63 seviyesindeyken reel efektif kur endeksi de 59,68 düzeyindeydi.

Bu rakamlar neyi ifade ediyor?

1994 Nisan kur krizinde TL değeri 67,28'e kadar düşmüştü. 2001 kur krizinde de bu seviye 75,01 düzeyinde taban buldu.

Şimdi 59-60 sınırındayız.

Ama henüz ekim ayı açıklanmadı. Şu ana kadar ortalama dolar kuru 9,05. Son rakam ise 9,45...

Kısaca enflasyona göre TL'nin kur değeri artık 60,0 endeksinin de altında. Tarihi bir değersizlik yaşıyoruz.

TL değersiz olduğunda aslında bizler de değersiz oluyoruz. Nasıl mı? İzah edelim...

Artık mallarımız sudan ucuz diyemeyeceğim çünkü su bile bizim mallarımız yanında daha pahalı oldu.

Çok ama çok ucuz durumdayız.

Mallarımız ucuz olunca elbette bunun asıl kaynağı emeğimiz de ucuz oluyor. Yani çalışan insanımız... Bizler, sizler...

Hepimiz artık yabancılar açısından yakın tarihte görmediğimiz kadar ucuz hale geldik.

Bize söylüyorlar ya; Türkiye çağ atladı...

22.10.2021

Çağ atlayan, dünyada oyun kuran büyük Türkiye’imizde kişi başına gelir ve asgari ücret 1,3 milyar nüfuslu Çin’in gerisine düştü. 20 yıl önce Çin dünyanın ırgat ülkesiydi; şimdi biz o ucuz ırgatlığa talibiz. Ve aldık bile...

Kur arttıkça değerimiz düşmeye devam edecek. Değerimiz düştükçe kendi ürettiğimiz ürünleri bile vitrinde seyreder olacağız. Aslında olduk bile...

Bakın yine Merkez Bankasının sitesinde Birim İşgücü Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru endeksi var. Bu endeks 2003 yılını 100 baz puan kabul ediyor. Yıllık hesaplanan bu endekse göre Aralık 2020 işgücü değerimiz 57,16...

Gelin de 2021 değerini siz düşünün... Hiç tavsiye etmem.

Mallarımız ucuz

İnsanımız ucuz

ama dünyaya meydan okuyoruz.

Evet, aslında dünyaya meydan okuyoruz ama ucuzluğumuz ile... Bu kadar ucuz olmamıza rağmen tarafımıza bakan da yok.

Biz bu kadar ucuz ve tarafına bakılmayan ülke haline nasıl geldik? Hiç mi sormazsınız... Hiç mi ders almazsınız?

YAPISAL ÇÖKÜŞE ADIM ADIM

Bir yıldır yapısal çöküş diye bir şeyler söylüyorum. Tıpkı 2015-2018 arasında sürekli büyük buhran yazmam gibi.

Dün Merkez Bankası faiz indirdi ve film seyreder gibi kurların yükselişin seyrettik. Ama o filmin bir maliyeti var; hatta devamında sürekli maliyeti var.

Enerjisinin nerede ise tamamını ithal eden ülkeyiz. Kasabalara kadar doğalgaz getirdik ve herkes bu fiyatlardan etkilenecek.

Ama yapısal çöküş daha derin sorunlar içeriyor. Bugün sağlık sistemimiz adeta döküldü. Dr.lar bir bir istifa ediyor. Randevu alamadığını belirtenler çok fazla. Sistem orada da tıkanı.

Birkaç gündür yazıyorum. Elektrik piyasası da tılandı. Üreticide fiyatlar 80-90 kuruşa geldi. Bu fiyatlar karşısında büyük bir zam mecburen gelmek zorunda. Ya da daha fazla karanlığa alışı...

Karanlığa alışın, çünkü şu anda fiili kesintiler zaten yapılıyor. Adına ne dersiniz deyin ama sistem kilitlendiği için karanlık başladı.

Ülkemizde şu an bir deneme yapılıyor.

Ben bunun adına “saldım çayıra” modeli diyorum. Ne olacağını kimse kestiremiyor ama bu kadar risk kumar masasında alınmaz.

Hani eski filmlerde vardı ya... Kumarda herşeyini kaybeden aile misali.

Büyük oyunu oynadık ve ne olacağını göreceğiz. Sudan ucuz ülkemiz ama bize henüz bir faydası dokunmadı. Yarın zamlar peş peşe geldiğinde acısını daha çok hissedeceğiz.

Belki de hissetmeyeceğiz. Suda kaynatılan kurbağa misali belki de biz bu krize alıştık. Ya da sanırım yoksulluğu, fakirliği, karanlığı biz istedik.

Kim bilir...

Biz onayladık ve biz bulduk. Yetki isteyene biz yetkiyi verdik ve sonucunu hep beraber yaşıyoruz.

Kolay gelsin.

22 Ekim 2021, Cuma

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Rusya da NATO'ya girmeli

Brüksel'de bilmem kaçınıcı NATO bakanlar toplantısı var. NATO'nun kurulduğu 1949'dan ve Türkiye'nin katıldığı 1952'den beri bu toplantılar sürekli yapılıyor.

NATO toplantılarında amaç, NATO'nun ideolojisi olan serbest pazara ve demokrasiye düşman ülkelerin nötralize edilmesidir.

Garip olan şey, şu an NATO'nun içindeki kavgalar, NATO'nun dış dünyayla olan kavgasından daha büyük.

NATO kurulduğu zaman demokratik ülkelere yönelmiş bir Sovyet Bloku tehlikesi vardı.

Nitekim sonunda bunlar Varşova Paktı'nı kurdular. Ama şu anda ne Sovyet tehlikesi var, ne de Varşova Paktı.

Daha ötesi, Varşova Paktı üyeleri de NATO üyesi oldu.

NATO İÇİ KAVGALAR

Ama en önemli mesele, NATO'nun iç kavgalarıdır.

Şu anda NATO'nun patronu Amerika, Türkiye'nin iki düşmanını yani PKK ve FETÖ'yü hem besliyor hem de destekliyor.

Ayrıca NATO'nun Güneydoğu kanadını oluşturan Türkiye ve Yunanistan, neredeyse birbirleriyle savaşacaklar.

Daha da ilgi çekici olan, bir NATO üyesi olan Türkiye, NATO'nun düşman gibi gördüğü Rusya'yla derin bir uzlaşma ve diyalog içindedir.

Şu anda mantıklı olan, yeni dünya koşullarına uyumlu bir NATO yaratmaktır. Bunun için öncelikle Rusya da NATO'ya girmelidir.

Ortadoğu'daki istikrarsızlıkları gidermenin yolu galiba İsrail'i de NATO'ya almaktır.

ABD'YLE İTTİFAK OLMAZ

Bu söylediklerim hayal gibi görünebilir ama bugün Avrupa, yani NATO Avrupa'sı, Rusya'nın enerjisiyle yaşıyor.

Terörle mücadelede Rusya, bütün NATO ülkelerinden daha aktif.
Dilerim sonunda bu söylediklerim gerçek olur ve Rusya'nın da içinde bulunduğu bir NATO ortaya çıkar.

Ancak şunu da açıkça görelim;

Amerika, Türkiye'nin altını bu şekilde oydukça NATO içinde Türk-Amerikan ittifakı diye bir şey olamaz.